

superatur. Sicut enim clavus clavum expellit, ita sæpe recordatio ardoris inferni, ardorem expellit luxuriæ. Sed quidam sunt in juventute luxuriose viventes, et in senectute continentibus efficiuntur; tunc enim eligunt servire castitati, cum misera caro jam contempsit habere libidinem. Numquid tales continentibus dicendi sunt? Nequaquam; quia in juventute luxuriose vixerunt. Tales non habent præmium, quia certamen laboris non habuerunt; illos enim expectat gloria in quibus fuerunt laboriosa certamina. Cavere namque semper debemus ne luxuriose vivamus, ne tanquam relicto patre fugientes a patria, glandibus (1) porcos in villa pascentes et custodientes, repellamur a paterno consortio.

V. Prima enim tela fornicationis, oculorum visio est, secunda est verborum; sed qui capitur oculis, mox capitur corde; qui vero non capitur oculis, nec corde; faciliter potest resistere verbis, licet et cæci multa mala luxuriose sæpe faciant. Oculos igitur, sive comedamus, sive incedamus, sive stemus, sive loquamur, claudamus: hoc enim est quod Salvator præcipit fieri, ut « Si oculus scandalizat » te, eruas (2) eum. » Et quid est eruere, nisi claudere, « ne videat vanitatem? » Accinge (3) etiam lumbos tuos, ne defluant. Accingite, inquit Augustinus Aurelius, organum Trinitatis et sanctitatis norma, accingite lumbos vestros super ubera vestra (4). Et quid dicere Pater ille intendit, nisi cordis libidines resecare, quæ ad lumbos pertinent? Nam cor super ubera est et lumbare (5). Libidinis immoderata licentia nescit habere modum; ideo præfatus Augustinus ille gloriosus Aurelius, fratribus zonas pelliceas more Eliæ portare jussit, ut ait Sigibertus (6) compatriota meus, vir

¹ Matth. v, 9. — ² Psal. cxviii. 37.

(1) Cod. *glandes*. — (2) Id. *erue*. — (3) Id. *accingere*, et sic inferius. — (4) Hunc Augustini textum non inveni. — (5) Cod. *lumbor*. Forte et *lumborum libidinis*, etc., sine puncto. — (6) Sigibertus, probabiliter Gemblacensis, mortuus an. 1112, non in omnibus fidelissimus, utpote qui Henricum IV imperatorum contra papam defenderit, et causam presbyterorum conjugatorum susceperit vindicandam.

fidelissimus, ut immoderata restricta lumborum libidine (1) libere ad gloriam accedere non pavescant. Caste ergo, fratres, vivamus in cunctis, sine qua (2) nihil boni poterimus in præsentem.

SERMO XXXII.

In Ramis Palmarum.

Multa sunt in hoc sermone utiliter et eleganter dicta, sed et nonnulla singulariter, præterquam quod eruitur ex Bibl. Ædil., cod. x, qui propter rationes supra allatas nullum præbet securitatis argumentum. Dignus tamen ille qui legatur. Locus ejus in Appendice post sermonem præcedentem.

SYNOPSIS.

I. Cur Christus venit sedens super asinam? II. Quomodo suscipitur? III. Quid significant asina et pullus ejus. IV. Sedeat Christus in anima digneque suscipiatur a nobis. V. Cavendum impenitentibus, ne videant Christum in sede majestatis. VI. Exhortatio ad penitentiam.

I. « Ecce rex tuus, filia Sion, venit tibi mansuetus, » sedens super asinam et pullum ejus¹. » Mandat ergo Dominus nobis per Zachariam prophetam, ut in suo adventu gaudeamus. Venit ad te qui longe jam erat, venit ad te

¹ Matth. xxi. 5.

(1) Cod. *in moderata et restricta*. — (2) Vitiosa locutio; supplendum est substantivum *castitate*.

humilis, ut te faciat humilem; venit ad te plorando per viam, ut tu rideas in patria; venit sedens super asinam, ut tu sedeas in cœlesti gloria. Antequam tamen veniret, præmisit legatos, scilicet Patriarchas et Prophetas, dicens eis: «Dicite filiæ Sion,» scilicet Ecclesiæ, quam filiam Sion appello, speculationis et dilectionis, «Ecce rex tuus venit tibi.» Recesserat enim Dominus a filia Sion propter peccatum, ideo condolens Dominus Adæ ait «In aura post meridiem: Adam, ubi es¹?» In quanta miseria positus es! Aura vero ad quam perambulabat Dominus, refrigerationem charitatis in mente hominis esse significabat, et quod ipse ab amore hominis refrigerabat, quæ refrigeratio fuit post meridiem, id est, post calorem charitatis a mente hominis discedentem (1); sed quia recesserat per justitiam, nunc venit sedens super asinam per misericordiam, et venit ad bellum contra principem mundi: et tunc «Princeps mundi ejicietur foras²» a mentibus hominum, in quibus prius regnabat. Ideo elegit paucos secum et pauperes, ut confundat fortia. Quid enim Petrus? quid Andreas? quid Joannes? nisi insipientes et ignobiles; et tamen unus ex illis eum tradidit; et tamen (2) volens Magister Discipulum corrigere, ait cunctis audientibus: «Qui intingit mecum manum in catino, hic me tradet³;» ut cum sciret eum cognoscere cogitationes suas, pœniteret: aliis autem manum retrahentibus, Judas impudentia sua qua traditurus erat, manum cum Magistro suo in catino misit, ut audacia bonæ conscientiæ, se non esse ostenderet cæteris. Traditur ergo a Discipulo Dominus; ad quam traditionem et mortem super asinam venit. Venit ergo non alienus, sed tuus Rex per assumptam, ut diximus, humanitatem; venit ergo tibi, ut moriendo salveris: venit ergo non quod tui indigeat, sed quia videt te indigentem sui. Ecce ergo

¹ Gen. III, 8, 9. — ² Joan. XII, 31. — ³ Marc. XIV, 20.

(1) Cod. *discedente*. — (2) Forte mendum est aliquod in hac iteratione verborum et tamen.

venit ad te sedens super asinam, et veniendo, fratres, Dominus flevit videns peccata Jerusalem.

II. Et factus est clamor in civitate dicentium: Ecce Propheta magnus, qui satiavit quinque millia hominum ex quinque panibus et duobus piscibus: ecce Rex noster, qui postquam nos satiavit, eum regem facere volumus, sed fugit et volavit ad montem divertens a turba: ecce qui cæcum illuminavit, filium viduæ suscitavit, et Lazarum quatruiduanum a mortuis resuscitavit. Quid ergo faciemus? Nam Propheta est et caput Prophetarum. Quomodo ergo eum recipiemus? Nam si clamabimus: «Benedictus qui venit in nomine Domini, hosanna in excelsis¹;» mox lapidabimur a principibus sacerdotum. Quid ergo faciemus? Doceamus filios nostros, ut sibi occurrentes et clamantes, dicant: «Benedictus qui venit in nomine Domini, hosanna in excelsis.»

III. Sed antequam civitati appropinquaret, et super asinam sederet, misit duos ex Discipulis, dicens: «Ite in castellum quod contra vos est²; quia castellum appellanda erat jam et non civitas, quæ (1) civium voluntate et concordia omnino carebat, «ibique foris in bivio ante portam invenietis asinam» pro servitio pauperum deputatam, «et ejus pullum: solvite et ducite mihi³.» Per asinam subjugalem, fratres charissimi, intelligere debetis Judæos, qui erant sub jugo Legis ligati, et multis prævaricationibus et peccatis obvoluti: pullus asinæ novellus, Gentilis populus noviter ad fidem conversus; et bene pullus asinæ appellatur, quia ad primitivam Ecclesiam Judæorum, scilicet Apostolorum, sunt conversi; ideo ante januam erant, nec intrare audebant, quia fortiter ibi ligati erant; in bivio erant, quia vias errorum sectabantur. Ecce quomodo ante Christi adventum asina Judæorum, et pullus Paganorum ligati erant ante ostium civitatis. Ostium, fratres, Chris-

¹ Matth. XXI, 9. — ² Ibid. 2. — ³ Ibid.

(1) Cod. *quia*.

tus est; «Veritas et vita¹» ipse est, per quem nullus intrare civitatem cœlestem Jerusalem audebat, nisi prius mandasset, quod dissolverentur, et dissolutis, super ipsos sedisset. Misit ergo Dominus duos Discipulos, quia duo fuerunt genera prædicatorum, qui directi sunt ad duas Gentes. Isti fuerunt Paulus et Barnabas: missus est tamen Petrus, et alii Discipuli, sed cui datum sit regnum in prædicatione, ut Paulo, ignoro (1): ipse enim portavit nomen Christi coram Regibus, et Gentibus, et filiis Israël super omnes. Barnabas etiam in Lege doctissimus etiam magnalia fecit super omnes illos. Ergo Dominus sedet, quia per inhabitantem gratiam in cordibus illorum Dominus requiem habuit.

IV. Similiter et sedere cupit Dominus super asinam nostram, scilicet super animam ipsam, quæ in supernæ pacis desiderium accedit. Exeamus igitur ei obviam, cum palmis victoriæ habitæ super diabolo et operibus ejus, et cum floribus virtutum ei obviam procedamus. Offerat alius florem charitatis et dilectionis, quæ radix est omnium virtutum. Alius offerat florem virginitatis et liliū castitatis: hæc est illa virtus, quam commendavit Christus in Joanne. Tales sequuntur Agnum sine macula. Alius offerat liliū humanitatis, imitando illum, qui ait: «Discite a me quia mitis sum et humilis corde².» Alius offerat florem et decorem misericordiæ, quia: «Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur³.» Alius ramos teneat patientiæ, quia «Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum⁴.» Alius concremet thura cum David (1), dicens: «Dirigatur, Domine, oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo⁵.» Alius offerat ramum olivarum et misericordiæ, ut Chris-

¹ Joan. xcv, 6. — ² Matth. xi, 29. — ³ Id. v, 7. — ⁴ Ibid. io. — ⁵ Psal. cxi, 2.

(1) Hic de facundia, non de potestate loqui concionatorem manifestum est. — (2) Hic vetustate corrosus est codex; sed ex litterarum reliquiis, hæc videntur olim Scripta fuisse verba.

tum sequentes audiant: «Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis¹:» et ita facientes nullus accedet vacuus ante Deum: et sic vestimenta sternentur in via: sic ramos olivarum evellentes de arboribus, sic cantantes: «Hosanna in excelsis,» introducemur cum Christo in sanctam civitatem.

V. Illi vero qui in hac sacratissima quadragesima non jejunaverunt, nec eleemosynam fecerunt, nec confessionem peccatorum receperunt, caveant ne ramos olivarum assumant, quia vestimenta sua in via sternere contempserunt. Non igitur digni sunt tales palmam in manibus portare, quoniam victoriam non habuerunt, et non ad processionem accesserunt, et Christo obviare noluerunt. Ipsum minime videre poterunt, nisi, dum venerit cum senatoribus terræ, tunc obviam ipsi tales procedant (1). Tunc enim videbunt eum non super asinam sedere, sed in sede majestatis suæ: tunc non erit coronatus corona matris suæ², scilicet misericordiæ, sed veniet coronatus Patris potentia (2); tunc veniet «Tanquam potens crapulatus a vino³.» Videte ergo, o vos mundi amatores, qui pœnitere erubescitis, videte eum, o filia Sion, regem vestrum in choro misericordiæ; dum tempus est, elevare capita vestra et intueamini Regem vestrum coronatum corona misericordiæ et pœnalitatis. Compungimini, fratres, et considerate, quia videbunt eum impii in corona potentia, et peribunt; et videbunt eum justi in corona gloriæ, et gaudebunt.

VI. Agamus ergo et nos pœnitentiam cum pœnitentibus, præparemus nos ad adventum Judicis cuncta cernentis. Cædamus ramos de arboribus, scilicet doctrinam Novi et Antiqui Testamenti, quod pertinet ad prælatos: sternamus vestimenta in via, sustentantes pauperes et induentes de

¹ Matth. xxv, 40. — ² Cant. iii, 11. — ³ Psal. lxxvii, 65.

(1) Cod. *procedent.* — (2) Id. *potentia.*

honorum nostrorum substantia, quod pertinet ad divites et pauperes; ad divites, ut corde et opere perficiant; ad pauperes autem, ut (1) corde saltem compatiantur. Clamemus: «Hosanna in excelsis,» quod pertinet ad contemplantes. Si sic faciemus, beati erimus, et cum sanctis Apostolis jumento comparabimur. Ipsi vero Apostoli erant velut jumentum, cornibus nocivis carentes, Christum portantes in cornibus suis a mari usque ad mare, et ad terminos orbis terrarum. Occurre igitur, filia Sion, Regi coronato diademate misericordiae, antequam veniat coronatus corona justitiae. Quis tunc poterit nos excusare? Numquid nos excusabit poenitentia, si eam nunc contempnimus? Numquid opera bona, si ea tempore agendi negleximus? Sed si carnis fragilitas nos excusare praesumpserit, attende quod ex adverso stabunt virgines, quae dum essent, sicut et tu, in carne positae, carnis fragilitatem vicerunt. Merito ergo dicet: «Ite, maledicti in ignem aeternum¹,» a quo liberet nos Christus Dei Filius, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat in saeculorum saecula. Amen.

¹ Matth. xxv, 41.

(1) Desunt in cod. voces *ad et ut*, qui prius habet *proficiant*.

SERMO XXXIII.

In Traditione Symboli.

Sermo qui sequitur eductus est ex Bibl. Laur. Plut. xvii, cod. xli, fol. 215, cum hoc titulo: Admonitio sancti Augustini de die crastina; de qua nulla fit mentio in toto orationis decursu. De Traditione autem Symboli agitur, quae fiebat saepe in Africa circa finem quadragesimae. Vide Benedictinorum notam ad sermonem cccxii. Concordat in pluribus cum sermone ccxlii appendicis, sed in pluribus etiam differt. Hinc ponendus est in appendice in eundem locum ac sermo ccxlii, cum numero de Symbolo vi. Benedictini autem male illos sermones, qui pertinebant ad sanctam quadragesimam, contra ordinem ab ipsis admissum in operibus sancti Augustini, rejecerunt inter sermones de Diversis.

SYNOPSIS.

I. Symboli necessitas et ordo. II. Ejusdem explicatio.

I. OPORTET utique, dilectissimi fratres, ut in hac sacratissima observatione quadragesimae sicut corpus nostrum mortificamus per jejunium, ita animas nostras vivificemus per spiritale studium, et illuminemus per Dei verbum, ut per interioris hominis voluntatem atque exterioris conversationem possimus in omnibus placere Creatori nostro. Sed haec ante omnia necessaria nobis est fides recta, quia secundum